

Ministerie van Economische Zaken
T.a.v. projectgroep Fink
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Datum 15 juli 2016
Referentie BR2526

Betreft: Reactie consultatiedocument Fink

Aan de leden van de projectgroep Fink

Introductie

De financieringsmarkt voor het mkb is volop in beweging. Er zijn steeds meer aanbieders van verschillende vormen van financiering. Ook zijn er talloze (nieuwe) initiatieven die ondernemers helpen bij het bepalen en aantrekken van passende financiering. De ontwikkeling en dynamiek van de financieringsmarkt beperkt zich dus niet alleen tot het aanbod van financiering, maar is ook zichtbaar in de fasen die hieraan voorafgaan.

Om te bepalen of de financieringsmarkt voldoende (snel) tot ontwikkeling komt en of overheidsbemoedienis nodig en gerechtvaardigd is, is inzicht in de financieringsmarkt essentieel. Wij waarderen het daarom dat de overheid met deze consultatie input uit de markt ophaalt om deze vraag te beantwoorden. De rol van banken in de financiering van het mkb is van oudsher groot en banken zullen naar verwachting ook de belangrijkste financier van het bedrijfsleven blijven. Bankers voelen zich verantwoordelijk voor een goede werking van de financieringsmarkt en daarom maken wij graag gebruik van de gelegenheid om een reactie op het consultatiedocument te geven. Onze ervaringen in én visie op de financieringsmarkt delen wij met u in deze brief.

Banken onderschrijven de noodzaak en wenselijkheid van een verbreding van het financieringsaanbod. De opkomst van (nieuwe) vormen van financiering zoals crowdfunding, kredietunies en diverse mkb-fondsen wordt door banken gesteund. Ook FinTech biedt ondernemers nieuwe mogelijkheden om financiering aan te trekken. Bankers zelf zitten ook niet stil en zijn continu bezig hun processen en systemen voor kredietverlening te verbeteren en af te stemmen op de veranderende behoeften van de klant. Daarbij wordt door banken op basis van hun kennis, ervaring en netwerk steeds vaker samengewerkt met andere partijen om de slagingskans voor mkb-ondernemingen bij het invullen van hun financieringsbehoefte te vergroten.

De meeste ondernemingen uit het mkb hebben geen externe financiering nodig en voor veel ondernemers is het aantrekken van financiering ook geen probleem. In het licht van deze consultatie, waarin wordt verondersteld dat een gebrek aan transparantie in de markt voor mkb-financieringen een probleem is, moeten we ons met name richten op jonge en innovatieve ondernemers alsmede snelle groeiers voor wie het aantrekken van financiering een uitdaging kan zijn. Voor deze groep is het in een veranderende markt belangrijk om voldoende inzicht te hebben in passende financieringsmogelijkheden. Andersom geldt dat financiers ook over voldoende informatie moeten beschikken om de financierbaarheid van deze ondernemingen te beoordelen. De plannen van deze ondernemers dragen naar hun aard grotere risico's en vaak beschikken zij niet over

relevante en betrouwbare historische gegevens. De financiering van deze ondernemingen vraagt daarom veelal de inzet van risicodragend kapitaal. Het is goed om te constateren dat de markt voor nieuwe financieringsvormen, die in deze behoefte kunnen voorzien, momenteel volop in ontwikkeling is.

Banken herkennen zich in het beeld dat veel ondernemers uit het mkb in hun verkenning naar financieringsmogelijkheden ondersteuning nodig hebben. In de markt voor financieringsadvies en -intermediatie zijn vele verschillende partijen, waaronder banken, actief. Ondernemers kunnen door deze partijen actief op weg worden geholpen naar een voor hen passende financieringsstructuur en financiering. Tegelijk moeten financiers in staat worden gesteld om te bepalen of hun aanbod aansluit op de behoefte van de klant. Daarbij geldt dat voor het beoordelen van de kredietwaardigheid van een onderneming geen vaste criteria en/of vuistregels bestaan. Financiers maken een eigen, deels subjectieve, risico-inschatting gebaseerd op een groot of klein aantal factoren. Iedere financier zal daarvoor zijn eigen indicatoren en criteria hanteren en aan de hand daarvan al dan niet tot een financieringsaanbod voor de ondernemer komen. Een aanbod dat tegemoet komt aan de behoefte van de klant en een voldoende rendement oplevert voor de financier gegeven het risicoprofiel van de financiering.

De NVB is van mening dat keuzevrijheid voor de klant alsmede een hoge mate van diversiteit van het financieringsaanbod in termen van bijvoorbeeld type financiering, omvang financiering, doelgroep en acceptatievoorwaarden in het belang is van ondernemers. Omgekeerd zal iedere financier goed moeten nadenken over de vraag welk deel van de financieringsmarkt hij wil en kan bedienen. Er moet ruimte zijn voor zowel financiers (zoals o.a. banken) met een breed productenpakket als voor financiers met een beperkter productaanbod (niche spelers). Beide type financiers zullen samen met de ondernemer vooraf moeten toetsen welke type financiering het meest passend is uitgaande van de specifieke behoefte van die klant. Heeft de klant behoefte aan een langlopende of kortlopende lening? Welk aflossingsschema is het meest passend? Of heeft de klant meer behoefte aan een lease of een rekening courant krediet? Welke zekerheden zijn beschikbaar? Wat is de eigen inbreng van de ondernemer? Of dient de investering te worden gefinancierd met aansprakelijk vermogen of met een mix van vreemd en aansprakelijk vermogen? Deze vragen illustreren dat de markt voor zakelijke financiering complex en heterogeen is en dat het niet vanzelfsprekend is dat alle mogelijke situaties bijeen gebracht kunnen worden in één digitaal platform tussen vraag en aanbod, laat staan zich leent voor een standaard aanvraag- en beheerproces.

Hieronder zullen wij antwoord geven op de in het consultatiedocument gestelde vragen.

Consultatievraag 1: Welke rol dient de overheid te vervullen vanuit het belang van een marktplaats voor vraag en aanbod in de mkb-financieringsmarkt?

Banken zien voor de overheid geen rol weggelegd bij het ontwikkelen of in stand houden van een marktplaats voor vraag en aanbod in mkb-financiering. De markt voor het matchen van vraag en aanbod van verschillende vormen van financiering is in de afgelopen jaren razendsnel tot ontwikkeling gekomen en deze ontwikkeling verdiept zich iedere maand verder. Er zijn inmiddels tal van private initiatieven die ondernemers op weg helpen naar passende financiering. Voorbeelden hiervan zijn Fyndoo.nl van Topicus en Credion, Loanstreet van Sparkholder en SmartFunding. Ook banken nemen met hun kennis, ervaring en netwerk de coördinatie op zich bij het invullen van de financieringsbehoefte van een ondernemer. Diverse banken hebben binnen hun beveiligde internet omgeving aanvraagmodules ontwikkeld, waarmee voor specifieke doelgroepen en situaties snel en efficiënt een lening, krediet en/of lease kan worden aangevraagd, hetzij bij de bank zelf, hetzij in samenwerking met een andere partij.

Consultatievraag 2: Welke spelregels zijn nodig?

Ondernemers moeten kunnen vertrouwen op de professionaliteit en betrouwbaarheid van dienstverleners die actief zijn in de financieringsmarkt. Hoewel toezicht zich primair richt op de bescherming van beleggers en spaarders en er vanuit stabiliteits oogpunt (nog) geen noodzaak bestaat om toezicht te houden op nieuwe aanbieders van financiering, kan de overheid het zicht op de vernieuwingen binnen financieringsmarkt bevorderen door het verlenen van vergunningen en/of ontheffingen. Daarbij is het belangrijk dat ondernemers, investeerders en financiers onderling een bepaalde waarde kunnen hechten aan een vergunning en/of ontheffing. Betrokkenen moeten er van uit kunnen gaan dat de partijen met wie zij zaken doen professioneel en betrouwbaar zijn en zelfstandig voldoende zorg richting hun klanten betrachten. Een dergelijk systeem draagt bij aan een level playing field voor alle financiers waarin ondernemers van alle partijen gelijke waarborgen mogen verwachten. Het is echter wel zoeken naar de juiste balans, want de vergunning-, ontheffing- en toezichtvereisten mogen niet in de weg staan aan innovatie in de financiële sector.

Het verplichten van banken om een afgewezen financieringsaanvraag door te verwijzen is geen goed idee. Verplichte doorverwijzing is veelal niet in het belang van de klant. Met het gegeven dat een financieringsaanvraag van een onderneming is afgewezen moet uiterst prudent worden omgegaan, omdat het zeer onwenselijk is dat dergelijke informatie op straat komt te liggen. Leveranciers of klanten kunnen hier (wellicht onterecht) conclusies aan verbinden met alle nadelige gevolgen van dien voor de onderneming. Daarnaast doen ondernemers met kwalitatief onvoldoende of onvolledige ondernemingsplannen er verstandig aan om eerst terug te gaan naar de tekentafel om te voorkomen dat ze van het kastje naar de muur worden gestuurd (lees: doorverwezen). De kosten van een beoordeling zijn immers aanzienlijk en moeten in de regel door de wel kansrijke ondernemers worden opgebracht.

Banken maken in de veranderende financieringsmarkt steeds vaker zakelijke samenwerkingsafspraken met andere partijen over doorverwijzing en cofinanciering. Voorbeelden hiervan zijn Qredits en het Achtergestelde Leningen Fonds (ALF) en het Bedrijfsleningenfonds (BLF) van de Nederlandse Investeringsinstelling. Banken en hun partners zien binnen dergelijke samenwerkingsarrangementen voldoende belang voor hun klanten om doorverwijzing en cofinanciering goed op te pakken. Een afgewezen financieringsaanvraag voor een goed ondernemingsplan dat niet binnen de acceptatiecriteria van de bank past betekent immers helemaal geen business terwijl andere financieringsvormen een prima opstapje kunnen zijn naar (additionele) bancaire financiering in een later stadium of in combinatie met een andere financier. Als de bank evenwel tot de conclusie komt dat een ondernemer te weinig draagkracht heeft voor de geplande investering, dan is het onwenselijk voor de ondernemer, de overige financiers en de BV Nederland om zo'n aanvraag naar andere partijen door te sturen.

De belangrijkste spelregel is in ieder geval dat het delen van informatie over een onderneming en zijn financieringsbehoefte primair de verantwoordelijkheid en keuze is van de ondernemer zelf. De ondernemer is eigenaar van zijn bedrijfsinformatie en moet te allen tijde zelf bepalen of hij informatie over zijn onderneming en zijn financieringsbehoefte met anderen deelt en zo ja, welke informatie dat dan is.

Consultatievraag 3a: Hoe kan standaardisatie bijdragen aan een betere werking van de markt voor mkb-financieringen?

Standaardisatie kan plaatsvinden op verschillende niveaus en zien op de naamgeving, definitie, toelichting en samenstelling van gegevens, de technische uitwisselingsprotocollen van gegevens en de beoordeling van gegevens.

Voor ondernemingen met bedrijfshistorische gegevens is standaardisatie van grote toegevoegde waarde. Door standaardisatie van gegevens en uitwisselingsprotocollen hoeven ondernemers slechts eenmaal hun gegevens in de administratie in te voeren om ze voor meerdere rapportages te gebruiken. Vervolgens kunnen financiers door de zogenoemde Machine-2-Machine (M2M)

communicatie de databestanden van de ondernemer makkelijk, snel en nauwkeurig inlezen en bewerken. Aanbieders van financiering kunnen hierdoor sneller en beter inzicht krijgen in de financierbaarheid van een onderneming en sneller en meer doelgericht een eventueel financieringsaanbod doen.

Voor starters, snelle groeiers en innovatieve ondernemingen is standaardisatie helaas van beperkte toegevoegde waarde. Deze ondernemingen beschikken over het algemeen niet over voldoende (betrouwbaar) cijfermateriaal en standaardisatie draagt voor deze groep niet bij aan een betere werking van de financieringsmarkt.

Het standaardiseren van de analyse en beoordeling van gegevens door financiers is nadrukkelijk niet gewenst en ook niet noodzakelijk. Banken zijn van mening dat dit maatwerk is en dat de toegevoegde waarde van financiers er in ligt dat zij zich van elkaar moeten onderscheiden in de manier waarop ze dit doen. Aanbieders van financiering, zowel van vreemd als eigen vermogen en zowel nieuwe als meer traditionele, moeten te allen tijde zelf kunnen bepalen welke informatie en criteria zij relevant achten bij de beoordeling van een financieringsaanvraag. Afgedwongen standaardisatie zou in dit geval innovatie tegengaan. Ook de samenstelling van de set gegevens die wordt uitgevraagd wordt bij voorkeur door de markt zelf bepaald al kunnen de gegevens uiteraard wel gestandaardiseerd door de ondernemer worden aangeleverd.

Het standaardiseren van gegevens en uitwisselingsprotocollen ligt reeds besloten in het Standard Business Reporting (SBR) programma. SBR is zoals bekend een publiek-private samenwerking tussen diverse overheden, softwareleveranciers, accountants, ondernemersvertegenwoordigers en banken. **Naar de mening van banken is SBR uitermate geschikt om de financierbaarheid van het mkb te bevorderen en zou de overheid kunnen bevorderen dat ook niet-bancaire financiers gaan deelnemen aan SBR.**

De grootbanken zijn van mening dat het uitwisselen van gestandaardiseerde gegevens geen gebied is waarop zij zouden moeten concurreren met elkaar. Zij hebben een aantal jaar geleden het voortouw genomen bij de standaardisatie van uitwisseling en daartoe het Financieel Rapportage Coöperatief (FRC) opgericht. Deze organisatie is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en het beheer van de technische infrastructuur die nodig is om informatie van grote en kleine ondernemingen te delen. Banken hebben vertrouwen in deze infrastructuur en het FRC heeft reeds meerdere malen aangegeven bereid te zijn om met partijen het gesprek aan te gaan over aansluiting op dit platform.

Consultatievraag 3b: Moeten eisen worden gesteld aan de terugkoppeling door financiers. Zo ja, welke?

Ondernemers zijn er bij gebaat wanneer zij weten *waarom* een financieringsaanvraag is afgewezen en wat zij moeten doen om wel voor passende financiering in aanmerking te komen. Dit geldt niet alleen voor banken maar voor alle aanbieders van financiering. Het feit dat banken de grootste aanbieder van financiering zijn voor het mkb betekent niet dat enkel van hen moet worden gevraagd om terugkoppeling te geven bij een afgewezen financieringsaanvraag. **Alle partijen die zich professioneel met de financiering van ondernemingen bezighouden zouden hiertoe moeten overgaan.**

In de praktijk geven alle banken ondernemers al terugkoppeling over een afgewezen financieringsaanvraag. Dat geschiedt veelal mondeling en op verzoek van de klant ook schriftelijk. **Banken zien geen aanleiding om extra eisen te stellen aan de terugkoppeling door financiers.** Het geven van feedback aan de klant is verankerd in de interne processen van banken mede op grond van artikel 431 (4) van de Capital Requirement Regulation. Op dit moment wordt op Europees niveau gesproken hoe deze feedback nog meer verduidelijkt kan worden. De NVB neemt via de European Banking Federation deel aan deze gesprekken.

Consultatievraag 3c: Zijn aanvullende maatregelen nodig om de beschikbaarheid van relevante informatie over het mkb voor verschillende financiers te vergroten. Zo ja, welke?

De informatie over het mkb ligt voor het overgrote deel besloten in de ondernemingen zelf. De overheid heeft samen met partijen uit de markt gekozen voor Standard Business Reporting als nationale standaard om deze gegevens beter te ontsluiten. **De weg die is ingeslagen met de SBR Roadmap 2020 kan rekenen op de volledige steun van alle betrokken partijen, waaronder dus de grootbanken. Eventuele initiatieven om de beschikbaarheid van informatie over het mkb te vergroten moeten nadrukkelijk in dit kader worden gezien.**

Ook buiten SBR zijn er verschillende (commerciële) initiatieven zichtbaar die bijdragen aan een vergroot inzicht in ondernemingen uit het midden- en kleinbedrijf. Traditionele voorbeelden zijn Graydon en Dun & Bradstreet maar ook nieuwe partijen als Sparkholder onderscheiden zich in deze markt. Al met al zijn banken van mening dat het nemen van aanvullende maatregelen ten behoeve van financiers wenselijk noch noodzakelijk is.

De overheid kan wel een rol spelen bij het ontwikkelen van benchmarks. Ondernemers willen graag inzicht hebben in hun positie ten opzichte van branchegeenoten en andere ondernemingen. Er is, onder andere bij het CBS en de Kamer van Koophandel, veel microdata beschikbaar en het is een lang bestaande wens om die informatie toegankelijk te maken via benchmarks. Daarbij heeft het de voorkeur als de overheid expliciet één duidelijke plaats aanwijst voor het verzamelen en combineren van die gegevens in een benchmark zodat ondernemers en financiers duidelijk weten waar zij terecht kunnen.

Consultatievraag 4: Dienen schakels in de financieringsketen te worden gestandaardiseerd, zo ja, welke?

De toegevoegde waarde van standaardisatie houdt nadrukkelijk op wanneer gegevens worden verwerkt en geanalyseerd. Het beoordelen van een financieringsaanvraag is per definitie deels subjectief en financiers onderscheiden zich van elkaar in de manier waarop en met welke gegevens zij dat doen. **Daarom gaat een platform voor het gestandaardiseerd indienen en beoordelen van een financieringsaanvraag door verschillende aanbieders van financiering naar mening van de banken een stap te ver.** Niet iedere financier gebruikt dezelfde gegevens voor de beoordeling en op macroniveau zullen de operationele kosten van financiering toenemen.

Wanneer standaardisatie te ver gaat en raakt aan de interne processen van financiers, staat dit de innovatiekracht van zowel bestaande als nieuwe aanbieders van financiering in de weg. En juist door innovatief te zijn onderscheiden partijen zich van elkaar en kunnen nieuwe aanbieders van financiering opkomen. Dit geldt niet alleen voor de beoordeling en het verstrekken van financiering maar evenzogoed voor de latere fasen in de financieringsketen zoals het monitoren van een verstrekte financiering.

Graag bereid tot nadere toelichting, verblijf ik,

Met vriendelijke groet,

Simon Zwagemakers
Adviseur Zakelijke Dienstverlening